

Ýeňiş

Category: Ertekiler, Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Ýeňiş Gaýra – demirgazyk tarapa ýol külterläp barýan synasy sagdyn, göm – gök “Gaz – 53” Garagum derýasynyň köprüsiniň deňesine ýetdi – de gyra çykyp saklandy. Ilki bolup ulagdan düşen sürüji Hangeldi aga gapysyny şarkyldadyp ýapyp, elindäki baş litrlik plastik depbäni hellewledip, kenary ýaşyl gamyşly kanalyň güzerine baka ýöneldi. Oňa çenli Meretgeldi maldogtaram kabinadan daşaryk çykdy – da ýer ölçeýän ýaly eýläk – beýläk ädimläp başlady. Bilini ýazmakçy bolup gerinjiredi. Daryşganlyk bolmasyn diýip ulagyň çelegine münüp gaýdan ýaş ýigide gözi düşenden bile gaýdandyklary ýaňy ýadyna düşen ýaly geňirgendi:

– Oh – how! Röwşen bek, gelyäňmi sag – aman?!

– Gelyändirin, Meretgeldi aga. Özüňiz nähili ýadaňyzok dälmi?!

– Aý, ýok – la. Biziňki günde – günaşa şu ýol ahyryn.

– Ýene näçeräk ýöremeli, Meretgeldi aga?

– Ýenemi?! Aý, ýene şunçarak ýöresek, bardygymyz.

Meretgeldi aga suw almaga giden köne ýoldaşyndan biynjalyk bolýan ýaly kanala tarap üns bilen garady...

– Hany, ýaňky ýekegözli ýekegapandan bir habar alaly, kanala daga gaçyp bize iş bolaýmasyn... Ýokardan görünýändir –ä ?!

– Gelyär, Meretgeldi aga. Hon – ha .. – diýip, Röwşen dähedem – dessem

bolup gelyän Hangeldi aga tarap barmagyny uzatdy. Meretgeldi aga köne dostunyň çetine degmese, oňup bilmeýänlerdendi. Hangeldi aga – da onuň çyn gatyşykly oýunlaryna öwrenişip gidipdir. Näme diýse –de göwnüne alanok. Giňlige salyp, gülümsiräp ýeňäýýär. Degişgen adam –da. Meretgeldi onuň golaýlap gelyändigini görse – de görmediksiräp:

– Ýekegöz!!! Niredesiň, how?! –diýip, gygyrды.

– Näme ýüregiňi eliňe alýaň, ynha, bardym. Eşitmeýändir öýtme, gulagym sendedir, Gotur diýsänim...

Hakykatdanam, Hangeldi aganyň bir gözi şikeslidi. . Baryndan

beteri, hemişe diýen ýaly kellesinden çykarman geýýän çöwürme telpeginiň erňegindäki goňras burma tüýlerem onuň salpy murtuna meňzeş gelip, ony ertekilerdäki birgeňsi adamlara kybapdaş edip goýýardy. Ony görseň, bu adam bilen hökman degşip – gülşüp ýörmelidir diýdirýärdi. Meretgeldi maldogtaram ýaňky aýdanyny az görýän ýaly onuň alkymyna süýşüp:

– Gamyş görseň sümüläýýäň – aý ... Ýylyň doňuzmy ýa seniň? – diýdi – de egnini silkip, şyg – şyg gülmäge başlady.

– Sen Gotur, görýän welin, maňa süýkenip durmasaň oňjak däl – ow. Ynha, düýegaryma bararys welin, ortarada ýörite “goturagajy” dikilgi durandyr. Gijigiň bar bolsa, sen şoňa süýken. Men seniň “goturagajyň” däl – ä...

– Baý – bow, işimiz gaýtdy, sen bir başlan bolsaň, alyp ýatarsyň indi. Hany ýöräli. Gepi köpeltmäli – diýip, Meretgeldi aga gaşlaryny çytdy.

– Ýöresek ýöräbermeli... – diýip, Hangeldi aga ýylgyrjyrap, şu gezek bu dili duzly dostundan üstün gelendirin öýdüp, rulyň başyna geçdi. Öýkeleden bolaýmaýyn diýip, öz ýanyndan az – kem howatyram etdi. Ýöne i maldogtar bu gepi ýöne goýjaklardan däl di. Ol hökman ýene bir gep tapaýmalydy. Nädersiň “GAZ – 53” gumak ýola düşüp batlanyp başlady welin, ol Hangeldi aganyň ýüzüne seredip gülmäge başlady. Nämüçindir ulag çaykanyp silkelendigiçe onuň gülküsi güýjeýärdi. Hangeldi aga mahal – mahal ýeke gözünü petredip , ýüzüne seredýärdi – de onuň bolşundan many aňjak bolup ýylgyrýardy. Ýöne bu şeytana sapak bereniň ýene näme hokga tapjak bolýandygyny aňsyryp bilenokdy.

– Ýene näme boldy – ow? Näme diýjek bolýaň?

Meret maldogtar şyg – şyglap gülmesini barha beterleşdirýärdi.

– Aýt – da, Gotur! Näme beýle böwregiň bökýär!

– Aý, aý...Aýdaýynmy?!

– Aýt – da, aýtjak bolsaň...

– Aý, Ýekegöz, öldürdiň – ä meni. Sen diňe öz oturan tarapyňa, görýän tarapyňa seredip gelyäň– ä. Men gapdala – da käte bir seret ahyryn, çukur sanamadan öldüm-ä...Hah-hah-aý ...

...Iki dostuň gülküsi “GAZ – 53” – iň sesini basyp Garagumyň giň sähralyklaryna ýaýrap gidýärdi. Çelegiň üstünde kabinanyň arkasyndaky germew tagtalardan iki eli bilen mäkäm ýäpyşyp

gelyän Rõwşenem ýaşulularyň gülküsiňe ýylgyryp, gyzgylt pürleri şapak ýaly ýylgynly sähralygyň güýz görkünde durmuşyň gözelligini duýup, ilkinji sapar çöle, mal üstüne işe çykan gününüň şowly başlanýandygyna begenýärdi.

Gök „GAZ -53“- iň gelip saklanan ýeri – Hekimberdi Hajynyň mülki kiçeňräk bir oba ýaly bolup gidipdir. Ekin aýagynda paýaw suwy bilen oňnut edýän bu hojalygyň kiçeňräk içi ördekli – gazly köli –de bar eken –ä. Töwregine gara söwüt ekilipdir. Ynha, ady belli daýhan adam salkyn saýada tagta sekiniň üstünde çay içip otyr. Aýdyslaryna görä onuň iki ogly maşgalasy bilen şu ýerde bolmaly. Mal – gara, ekin – dikin bilen ber – başagaý bolup, bular negada bolaymasa oba – da kän gelenoklar.

Elbetde, haýyrly myhmanlary Hekimberdi aga höwesli garşy aldy. – “Ýagşy myhman aş üstüne” diýipdirler. Geliň – de geçiň, hany... Sag – aman geldiňizmi? Meretgeldi, bu ýigit kim bolýar? Öz – ä bir tanyş ýüz. Tanat, hany – diýip, ol Rõwşeniň ýüzüne çişnerildi.

– Çepbelerden. Hally çepbäniň agtygy. Ady Rõwşen.

– Hally çepbäniň agtygy diýsene. Boldy, boldy... Annamradyň oglumy ýa...?

– Howwa, men Annamyradyň ogly – diýip, Rõwşen ýaşulynyň sözünü tassyklady.

– Hä – ä. Annamyradyň ogly diýsene. Annamyrat jan – a ýigidiň gülüdir.

Şeýle ýuwaş – ýumşak, ýuwanyň seçeği ýalydyr. Aý, tüweleme, tüweleme.

– Rõwşeniň Annamyratdan üýtgeşik ýeri ýok. Döwletli ýeriň çagasy – da . Instituty bitirip geldi. Bizde işe başlanyna baş – üç gün bolsa bolandyr –

diýip, Meretgeldi aga Rõwşeniň tarypyny ýetirdi. Rõwşeniň utanjyndan ýüzi gyzaryp gitdi. Ol saçak başyna geçen ýaşulularyň ýanynda oturmaga ýaýdanyp, ellerini owkalap, hyzmat etmäge taýýardygyny duýduryp:

– Siz oturyň, men oglanlara kömekleşeyin – diýdi. Hekimberdi Hajy örän sypaýy adamdy. Ol derrew Rõwşeniň golundan tutyp, tagta sekiniň üstünden ýer görkezdi.

– Geç, oglum. Hiç çekinme. Oglanlar bar – a. Özleri bir zat eder...

Çaý – nahardan soň işe başladylar. Rõwşen esbaplary, dermanlary derrew taýyn etdi. Ilki bilen – ä mal ýatagy hlorly suw pürküp dermanladylar. Soňundanam ördek – gazlary, towuklary, jüýjehorazlary ýeke – ýekeden tutyp sanjym etdiler. Elleri ak rezin ellikli, agzy – burny tozandan goraýan süzgüçli ýaş ýigidiň çalasyn hem ynamly hereketleri töwerekdäkileriň göwnüne ýaraýardy. Ylaýta – da Meretgeldi aga özüne şeýle gaýratly, düşbi hem sypaýy kömekçiniň duşandygyna iki bolup bilmeýärdi.

– Aý, sag bol, köşek. Ömrüň uzak bolsun. Bar bilýänjämi öwrederin saňa...

Töňňäniň üstünde çilim çekip, bulary synlap oturan Hangeldi aga oňa igesini sürtüp galdy:

– Senden näme öwrensin. Gaýtam sen öwrenmeli mundan . Senem öz wagtynda şunuň işleýşi ýaly eliňe ellik, agzyňa torba geýip işlän bolsaň Gotur adyny almazdyň...

– Hany, öz işiň bilen bolsana. Ýa menden bir gep eşitjek bolýarmyň?!

– Aý, ýok. Gepiňem gerek däl, gürrüňiňem. Ýöne görmedik bolsaň, hälki aýdanymy görkezeýin diýip geldim ýanyňa.

– Nämäni görkezjekdiň?

– Hon – ha, “goturagajy” diýilýän şol bolmaly...

...Dogrudanam, agylyň ortasynda dikilen ýogyn agaja ýaňy dermanlanan düýe boýnuny sürtüp, garzynyp durdy. . .

Işi dyndym edenlerinden soň, ýaşulular ýene çaý başyna jemlendiler. Rõwşenem iş esbaplary, däri – dermanlary ýygnaşdyryp, “GAZ – 53” -iň çeleginiň bir burçuna basyp goýdy – da töwerek – daşa gezelenç etmäge çykdy. Ol ilki kölüň

gyrasyna bardy. Ördek jüýjeleriniň topbak sürüsi suw ýüzünde şeýle täsin öwürmler bilen aýlanýardylar... Hindiguşlar, depesi jygaly üýtgeşik towuklar... Asla, bu ýeri guşbazary ýaly. “Tilki, şagal bu demir tordan geçip bilýän däldir – dä. Ahmal ýerini tapsalar –a hezil bermezler” – diýip, Röwşen eýläk – beýläk gezim etdi. Guşlaryň töwerek – daşy dogrudanam gaýymdy. Onsoňam, hon -ha iki sany daýaw alabaý kölegede ýatyr -a. Olaryň adam bilen işi ýok. Ýöne mal – gara kast etjek wagşy haýwanyň bu jelegaýlara gelmäge hetdi ýokdur. Ol ýaşulularyň ýanyna dolanmak isledi. Ýene – de “Olaryň gürrüňine goşulmaýyn. Çaý içip bolsunlar. Turarlar welin, menem bärden bararyn” – diýen pikire geldi – de gezelenjini dowam etdirdi.

... Birýan çetinden gädilip alnan bedde küdesiniň ýanyna baranda ol içi ak ýumurtgalardan doly ullakan bir höwürtgä gözi düşdi. Ol höwürtgäni üns bilen synlamaga başlady. Ak ýumurtgalaryň arasynda menek – menek çal daşa meňzeş ýumurtgalaram bardy. “Sülgüniň ýumurtgasy bolaýmasyn...Öz – ä üýtgeşik eken. Iki – üç sanysyny öýdäki towuklaryň ýa hindiguşlaryň biri kürk bolsa, aşagyna oklasam. Owadan – owadan jüýjeler çykardy...”

Ol bu üýtgeşik ýumurtgalardan üç sanysyny penjeginiň sag tarapdaky kisesine emaybilen ýerleşdirdi: “Meretgeldi aga görkezeýin köpügörendir. Nämäniň ýumurtgasydygyny derrew aýdar. Üstümden gülmejeg – ä belli...” Ol şu pikirlere gümra bolup, ýumşak çägeli kiçeňräk alaňyň üstüne çykdy. Alaňyň aňyrsy tekiz takyrlykdy. Gum içindäki bular ýaly takyrlyga ala diýilýärdi. Alanyň aňyrsy ýene gum. Ojarly, sazaky, gandym, çerkezli gum... Röwşen üçin bu ýerler syrly bir dünýä ýalydy. Bu düzlügiň jümmüşinde gadymy dünýäniň taryhy wakalaryny görüp boljak ýalydy. Ol ilkinji gezek görýän ymgyr çölünü ine – gana synlamak üçin ýumşak guma ýaplandy. Şol barmana ol özüniň sag böwründe nämedir bir zadyň gütürdändigini aňşyrdy. Onuň essi aýylyp, endamyna sowuk der iýndi. Hamala sag tarap gapyrgalary gütürdäp döwlen ýaly ol sag böwrünü tutyp, usullyk bilen yerinden turdy. Bu garaşylmadyk waka – ýol diýilýäniň, çöl diýilýäniň hikmetli bir synagydy... Bu synagdan nädip hem bolsa çykmalydy... “Ýaşulylara bolşy – bolşy ýaly aýdaýsammykam? Ýa

birhili bolarmyka?!''

Şol barmana Meretgeldi aga ony ýanyňa çagyrdy:

– Rõwşen, gel, hany.

Garaňka galman öýe barjak bolalyň.

Oňa çenli “Gaz – 53” – em tarlap başlady. Rõwşen nätjegini bilmän aljyrady. Hoşlaşmakçy bolup gelen Hekimberdi aga oňa iki elini uzatdy:

– Sag –aman baryň, oglum. Eneň – ataňa, kakaňa salam aýt.

– Sag boluň, Hekimberdi aga...

Rõwşen towsup diýen ýaly ýokaryk çykdy.

– Sür, Hangeldi aga.

Onuň penjeginiň sag böwri öl -myžžykdy. Ol endamyna awuly bir erginiň aralaşmagyny islemeýän ýaly iki barmagy bilen penjeginiň öl tarapynyň ýokary ýanyndan çümmükläp tutyp, köýnegine galtaşdyrman saklaýardy... “Sen nädip ýörsüň, eý! Sen nire, bu boluş nire?! Ýok. Ýok. Bu meniň edeýin diýip eden zadym däl ahyryn. Özüň bilýäň – ä ...”

“Gaz – 53” Garagum derýasynyň köprüsine ýetip gelýärdi. Ol özüniň bu bolup barşyny ýigrenýärdi. Birden ol aýgytly pikire geldi. Derýa golaýlaşdygy saýy bu pikir ony ýagtylyga çykarjak halasgär ýaly golaýlaşýardy.

Ol täze penjegini egninden sypyrdy – da topbalady. Ulag köpriniň üstüne münüp ýöräp başlanyndan ol penjegini bar güýji bilen derýa tarap zyňyp goýberdi. Ol hem egninden, hem kalbyndan agyr bir ýüküň aýrylandygyny duýdy... Gara penjek suwuň ýüzünde ýuwaş – ýuwaşdan açylmaga başlady. Iki goly ýaýylan penjek nähilidir bir gara guşuň maslygy ýaly bolup, az salym akyp gitdi – de suwa çümdi... Rõwşen ýumruklary mäkäm düwlen iki elini boks ýaryşynda ýeňiş gazanan güýçli pälwan ýaly uly şatlyk bilen ýokaryk galdyrdy – da batly gygyrdy: “Erkek!!!” Ol ýapysyp duran tagtasyny ýumruklaýardy...

Güýzüň ilkiagşamky sowuk şemaly kümüşreňk neşterlerini onuň

endamyna sanjýardy. Ol neşterler hamala näsagyň tenine çümdürilýän altyn iňňeler ýaly onuň janyna şepagatly bir gyzgynlyk getirýärdi...

Bu bir ýeňişdi. Örän uly ýeňişdi. Ýöne bu ýeňiş bilen ony özünden başga hiç kim gutlap bilmeýärdi...Öz-özüňi ýeňmek diýilýän zatdan aňyrda öz-özüňi bagyşlamak diýilýän başga bir gowy zadyň bardygyna ol şu wagt aň ýetiripdi.

– Ýokarda bir güpürdi barmy?!

– Ýaş oğlanlardyr. Aýdym aýdýandyr ýa tans edýändir...Ýoluňa seretsene, ýoluňa... Hekaýalar